

Україна як сучасна європейська демократична держава: виклики і перспективи розвитку

Олександр Биков

доктор юридичних наук,
старший науковий співробітник,
ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», м. Київ, Україна,
e-mail: oleksandrbrm@krok.edu.ua,
ORCID: 0000-0003-4965-696X

Олександра Бикова

студентка,
ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», м. Київ, Україна,
e-mail: bykovasahsa2000@ukr.net,
ORCID: 0009-0007-6533-9637

Сучасні реалії життя, війна, розв'язана проти нашої країни росією, все більше змушують замислитися наше покоління над тими демократичними цінностями, яких ми намагаємось дотримуватись на шляху розбудови в Україні демократичного суспільства. Так, Україна існує як незалежна держава понад 32 роки, однак дорога до успіху у сфері демократії доволі терниста. Багато кроків на шляху до демократичного суспільства уже зроблено нашою країною, проте найголовніший крок у цьому має бути зроблений в унісон перемоги над ворогом.

Демократична держава – це держава, де перше місце у забезпечення прав отримують її громадяни, саме народ виступає у такій державі джерелом влади і є основним учасником у вирішенні загальнодержавних справ. Однак це можливо лише за поєднання участі народу із громадянськими правами і свободами. Відповідно до основних положень Конституції України Україна є суверенною, демократичною і правовою державою, це стало головним правовим фундаментом на 1996 рік ще молодій незалежній державі. Україна поступово стала робити кроки у напрямі справжнього демократичного суспільства: у той час було затверджено основні державні символи України (національний гімн, державний прапор, малий герб), впроваджено національну грошову одиницю – гривню.

Як демократична держава Україна стала членом багатьох міжнародних організацій: Організації з безпеки і співробітництва в Європі, Ради Європи, Світової організації торгівлі. Звісно, що найбільшою мрією нашої країни є стати повноцінним членом Європейського Союзу. Зараз з початком повномасштабної війни керівництво нашої держави за сприяння країн Європи робить потужні кроки у цьому напрямі, і маю надію, що ця мрія стане реальністю, це ще одна можливість для нашої країни відчувати себе у вирі багатьох європейських подій, а не бути на маргінесах історії.

Потужним кроком у напрямі розвитку демократичного суспільства за часів незалежності України стало прагнення щодо вирішення релігійного питання: це і легалізація і повноцінне існування греко-католицької церкви з 1991 р. А найголовніше – це подія, яка відбулась у середовищі православ'я,

коли із здобуттям незалежності почався рух до відокремлення від московського патріархату. Квінтесенцією такого рішення спочатку стало утворення Київського патріархату (УПЦ КП), а далі у січні 2019 р. перехід у ПЦУ і отримання томосу від Вселенського патріарха. Російська православна церква категорично виступила проти легалізації цих подій, а зараз її позиція не просто вражає, а категорично є показовою щодо активного спонсорування війни і тероризму, вона оголошена поза законом у нашій державі, а проти її очільників заведено кримінальні справи. Проте це питання залишається відкритим: релігійне питання на фоні воєнних дій є тією ниточкою, яку періодично смикають російські пропагандисти, поширюючи періодично фейкову інформацію.

Ще одним виконанням вимоги у напрямі розбудови демократичного суспільства в Україні є захист прав кожної людини, який гарантують насамперед Уповноважений з прав людини. Саме створення інституту уповноваженого з прав людини дало змогу кожному громадянину повідомити про порушення своїх прав або за власною ініціативою уповноваженого. Якщо на 1998 р. це була одна посада, то зараз у нашій країні запроваджено ще декілька посад уповноважених окремо: з прав дитини, з державної мови, зниклих безвісти, з антикорупційної діяльності тощо. Звісно, що це є потужний крок до демократичного суспільства і його норм. Кожен член такого суспільства відчуває себе захищеним і має право звернутися до такого уповноваженого.

Український народ ніколи не стояв обабіч розвитку своєї історії, зокрема і у наш час, не залишався байдужим до політичних процесів, які розвивалися у середині держави. Саме народ першим зреагував на відхилення політики держави у напрямі європейських пріоритетів. Ще 2004 року після нашвидкоруч оголошеної перемоги на президентських виборах Януковича, громадяни змусили владу врахувати їхні інтереси, вийшовши на протест, який переріс у «Помаранчеву революцію». Українці тоді змогли перемогти адміністративний апарат і обрали справді демократичного президента В. Ющенка. Справжня боротьба за європейські цінності і відстоювання демократичного суспільства настала у часи вже Майдану 2014 і Революції гідності, коли тодішній президент Янукович під тиском Кремля відмовився підписувати Угоду про асоціацію з ЄС. Тисячі українців, незважаючи на владні заходи, починають збиратися не тільки на Майдані у Києві, а й у багатьох містах і селах у підтримку євроінтеграційних процесів. Однак, якщо «Помаранчева революція» мала мирний характер, то під час Революції гідності було убито «беркутівцями» понад сто людей, пізніше названих «Небесною сотнею». Вважаємо, що саме Революція гідності не дала змоги тодішній владі повернутися до москви, стати «російським федеративним регіоном», утворити тоталітарне поліцейське суспільство, а з великим потенціалом і надією дивитися у напрямі євроінтеграції і розбудови громадянського і демократичного суспільства.

2014 рік змінив наше життя на до і після Майдану, а зволікання із прийняттям відповідних рішень тодішнім промайданівським керівництвом нашої держави, відсутність стабільної політики у напрямі захисту територіальних кордонів,

нерішучістю військового керівництва, що не очікувало на вторгнення з боку колишньої «дружньої» країни, призвело до того, що держава втратила контроль спочатку над Кримом, а потім частково Донецькою і Луганською областями. Почалась так звана гібридна війна росії проти України, яку тодішнє керівництво навіть війною побоювалося назвати – АТО. Це страшне слово стало прикриттям для численних злочинів росіян та їх прибічників щодо незалежності України і порушення основних прав і свобод її громадян. Насправді – події на Сході України стали тренуванням і перевіркою реакції керівництва нашої держави на те, чи може вона без потужної регулярної армії боронити незалежність власної країни. Навіть тоді, багато хто не розумів, що росія готує повномасштабне вторгнення в Україну, що й було здійснено 24 лютого 2022 р.

Війна, розв'язана державою-агресором проти України, могла б закінчитися так, як планував путін: за 3 дні взяти Київ, пройти по Хрещатику парадом перемоги і поставити маріонеткового керівника. Однак і тут наш народ зумів відстояти свою державну незалежність, на всіх фронтах – військовому, волонтерському, мистецькому, лікарському тощо – як одне ціле, одним духовним поривом став і продовжує стояти на захисті національних інтересів. Зараз Україна, отримуючи допомогу від інших європейських країн, дуже схожа на людину, яка, дотримуючись демократичних норм і правил, водночас усвідомлює їх недостатню ефективність у боротьбі з ворогом, який цих демократичних норм ніколи не намагався дотримуватись. Проте наша країна має приймати поради і допомогу, не зводити нанівець необережними висловлюваннями всю дипломатичну роботу: важко повертати довіру. Ми сильні у єднанні, взаємодопомозі, витримці, бажанні перемогти ворога, тож і Україна матиме успіх у розбудові нового демократичного суспільства.

Ключові слова: Україна; демократична держава; суспільство; війна.